

"בני ציון"

"כי יהיה בך אביון...לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון כי פתח תפתח את ידך לו"

כאשר נתבונן בפרשה במצות הצדקה, כפי שכתוב: "ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון, כי פתח תפתח את ידך לו", נראה, שחז"ל מיחסים חשיבות גדולה למצות הצדקה, כפי שמוכח במדרש (ב"ב ט'): "שקולה צדקה כנגד כל המצות". ולעומת זאת, מצינו בתיקוני הזוהר (הקדמה ב) דברים נוראים בגנות **הקמץ**, שקופץ ידו ואינו נותן צדקה לאחיו, שאז בודאי (אומר תיקוני הזוהר) אין הוא מזרע האבות.

וכפי דברי תיקוני הזוהר (מתורגם): "באותה שעה השכינה רוגזת... על נבל (=קמץ) כי ישבע לחם... שהוא קמץ נבל בממונו, נבל בשמו, שאין הוא נדיב ואין הוא מזרע האבות, שעליהם נאמר 'נדיבי עמים נאספו עם אליהי אברהם'". וזה שנאמר: "תחת שלוש רגזה ארץ... תחת עבד כי ימלוך ונבל (=קמץ) כי ישבע לחם". (משלי ל', כא). והנה, בענין זה, של "ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון כי פתח תפתח את ידך לו", מביא ה"יד יוסף", החכם הגדול רבי יוסף צרפתי ("ראה") את המדרש (קהלת רבה ה', כ'): "תני (=שנינו) בשם רבי מאיר: כשאדם בא לעולם – ידיו קפוצות. כלומר (כאילו הוא אומר) כל העולם כלו שלי הוא, (ו)אני נוחלו. וכשהוא נפטר מן העולם – ידיו פשוטות (=פתוחות). כלומר, לא נחלתי מן העולם הזה כלום".

ועל-כך מתחנן הקב"ה אל האדם, ואומר לו: "ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון" – אל נא תקפוץ את ידך באותה תנועה שבה נולדת, כאומר "כל העולם שלי הוא". שהרי, בסופו של דבר "כי פתח תפתח את ידך לו" – כלומר, בעת פטירתך, כאשר תעזוב את העולם, פתח תפתח את ידך בעל כורחך לפני הקב"ה, כאומר: "לא נחלתי מן העולם הזה כלום".

(כאילו אומר הקב"ה לאדם: אל "תקפץ את ידך מאחיד האביון" – יותר טוב שתפתח את ידך מרצונך הטוב בעודך בחיים, כדי לקיים את מצות הצדקה, אשר בזכותה תנחל לחיי העולם הבא).

ויש להוסיף פאן תבלין על מאמר החכם מכל אדם (משלי י', ב'): "לא יועילו אוצרות רשע, וצדקה תציל ממות". וכן עוד אמר שלמה: (יא, ד): "לא יועיל הון ביום עברה, וצדקה תציל ממות".

ומפרש הזוהר הקדוש (עקב רעג): הנה, שנינו בגמרא (נדרים סד), שעני חשוב כמת. נמצא, שהגות צדקה לעני ומפרנסו, הרי הוא בבחינת "מחיה המתים". ולכן, אם חלילה נגזרה על נותן הצדקה גזירת מיתה, גומל לו הקב"ה במידה כנגד מידה, וזוכה הוא לחיים.

אולם, לפי האמור יש לומר שמאחר וכל אדם נולד עם ידים קפוצות, כמכריז: "העולם שלי הוא". ובכל זאת הוא מתגבר על טבעו ופותח את ידו לתת צדקה לעניים, (כיון ששם הוא לנגד עיניו, לזכור את יום המיתה, שאז יפתח את ידיו בעל כורחו). על-כן, מחשבה טובה זו על יום המיתה, הקב"ה מצרפה למעשה, ולכן אפילו אם נגזרה עליו גזירה חלילה של מיתה, נחשב לו כאילו כבר מת, וזוכה הוא לחיים.

ומה מתוקים הם דברי ה"בן איש חי" (הגה"ק רבי יוסף חיים זיע"א) בספרו "חסדי אבות", על הכתוב במסכת אבות (ב', ח'): "הוא היה אומר, אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לך נוצרת". ובאר ה"בן איש חי" ואמר, שתיבת "כך", המורכבת מהאותיות כ' כפופה ו-ד' פשוטה/פתוחה, רומזות על לידת האדם ופטירתו מן העולם. שכן, כ' כפופה רומזת על האדם שנוולד עם כפות ידיו קפוצות, לומר שכל העולם שלו.

אבל, כאשר הוא נפטר מן העולם, הוא בבחינת "ד" שהיא פתוחה. שכן, ידיו פתוחות/פשוטות, לומר שאין הוא נוחל מן העולם הזה מאומה.

וזהו פירוש המשנה: "אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך" – כלומר, אל תבקש להחזיק את הטובה (=את השכר של לימוד התורה) לעצמך לעולם הזה. אלא, בקש ממנו יתברך, שהכל יהיה שמור לך לעולם הבא. וכל-כך למה? והתשובה, "כי לך נוצרת" – ל"כך" דוקא, שנוצרת בבחינת כ' כפופה, ו-ד' פשוטה.

פשוטה/פתוחה. שכן, כל מה שאתה מחזיק בכף ידך הכפופה, אתה עתיד להשאיר בעולם הזה, ולא לקחת כלום, כפי שאומר המדרש: "וכשהוא נפטר מן העולם - ידיו פשוטות (=פתוחות). כלומר, לא נחלתי מן העולם הזה כלום". אם כך, למה תבזבז את שכרך בעולם הזה על דבר שאין בו קיום וממש.

והנה, כבר למדנו, שהאדם נולד בטבעו עם ידים קמוצות, כמכריו "כל העולם שלי". אולם, אם הוא מתגבר על יצר תאוות הבצע שלו, והוא פותח את ידו לתת מכספו והונו לעניים, הנה ב"אתערותא דלתתא" (=התעוררות מלמטה), אתער לעילא (=יש התעוררות למעלה), וגם הקב"ה כפיכול פותח את ידו להשביע לכל חי רצון.

ועל-כך הביא הרמב"ן מדרש אגדה (שמות ג, יג): "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֲהִיֶּה אִשְׁרְךָ אֲהִיֶּה אֲשֶׁר אֲהִיֶּה? כֵּשֶׁם שֵׁאתָ הוּוּה עִמִּי - כִּךְ אֲנִי הוּוּה עִמָּךְ. (הקב"ה אומר)...אם (ישראל) פותחין את ידיהם, ועושין צדקה, אף אני אפתח את ידי, שנאמר (דברים כח, יב): 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב'.

ומעתה יש לומר, שזהו פירוש הכתוב: "ולא תקפיץ את ידך מאחיך האביון" - כדי שלא לגרום בכך חלילה שגם הקב"ה יקפוץ את ידו מלהשפיע לך שפע רב טוב. לכן, "פתח תפתח", כדי לרמוז, כי על-ידי שאיש ישראל פותח את ידו לתת צדקה למטה, הוא גורם שגם הקב"ה כפיכול יפתח את ידו למעלה. וזהו שכתוב כי פתח תפתח את ידך לו' - הינו להקב"ה, שגם הוא יתברך יפתח את ידו, בבחינת 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון'. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ועשית עלתיך הבשר והדם על מזבח ה'... למען ייטב לך ולבניך אחרריך עד עולם"

ידוע ומפורסם, כשביית מקדשנו היה קגם, היה הוא מקור הפרנסה והשפע לכל העולם, ולישראל בפרט. וכלשון ה"בת עין" (נגש): "והנה, כשהיה בית המקדש קגם, היו נשפעים כל הבחינות הטובות וברכות על כלל ישראל, מבחינת 'מזבח'... ש'מזבח' בגמטריא ז"ן (=57). ואמרו חז"ל (כתובות י, ב'), שלכן נקרא 'מזבח' לשון מזין (ורש"י פרש: "בזכות הקורבנות העולם ניזון..."). ועתה, שאין לנו קורבנות, תקנו חז"ל שלש תפילות, ותשע-עשרה ברכות בכל תפילה (שהם בגמטריא) ז"ן... (=57*3=19).

כלומר, אומר ה"בת עין", מאחר ובזכות הקרבת הקורבנות על המזבח ניזון העולם. על-כן, עתה, כשחרב בית המקדש, אנו מתפללים שלש תפילות ביום (שחרית, מנחה וערבית), תשע-עשרה ברכות בכל תפילה (בתפילת העמידה), בגמטריא ז"ן (=57), והן כפיכול בבחינת 'מזבח' (=57) להוריד שפע לישראל.

ומוסיף האלשי"ך הקדוש ואומר (איכה ב, טו): "נודע מרבותינו ז"ל (תנחומא "בחקתי"), שאילו ידעו הגוים כמה (הם) אבדו בהחריבם (את) בית המקדש, לא החריבוהו... זוהי הסיבה ש'מיום שחרב בית המקדש כפיכול אין שמחה לפניו יתברך'. לפי הגמרא (עבודה זרה ג, ב'), (פיון ש) 'נסתתמו כל מעינות השפע, ונפסק הנבואה ורוח הקדש מן העולם'.

וכן מובא ב'דגל מחנה אפרים' (ליקוטים שמחה): "כשהיה בית המקדש קגם היו ישראל אוכלים התמצית וגרמי שדו כלבא (=והעצמות נתנו לכלבים/לאומות העולם), ובחורבנא הוא להיפך". (כלומר, עתה אומות העולם נהנים מן התמצית/מהשפע, ואילו ישראל מקבלים את "העצמות"/השרים).

וזוהי הסיבה לעיכוב הפרנסה ומניעת השפע בימינו. שכן, מאחר וחרב בית מקדשנו ותפארתנו נטרף השפע מישראל על-ידי אומות העולם. ועל-כן צריך כל איש ישראל - להעביר בתפילה ובתחנונים לפני בורא עולם, שבמהרה בימינו יבנה בית המקדש, ונזכה לישוב איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו ברוח ובהרחבה גדולה.

ויש להוסיף מה שכתוב בספר "גן נעול", שמשנה רבנו התפלל תקטו (=515) תפילות וביקשות כדי שפרנסת ישראל תהיה מידו המלאה והפתוחה. שהרי, ידוע שיש ביד חמש אצבעות, "וידו המלאה" של הקב"ה היא בבחינת חמש אצבעות. ולכן התפלל משה תקטו (=515) תפילות, שהם חמש פעמים "מזון" (=103), כדי שיושפע לישראל שפע מהקב"ה בכבודו ובעצמו, ברוח גדול, מידו המלאה. (=515*5=103) "ויברך ה' אלקיך בכל אשר תעשה"

חסיד אחד השכים לפתחו של הצדיק רבי יחיאל מאוסטרובצה, וקבל בפניו, שפרנסתו דחוקה, ואין בכוחו לפרנס פראוי את בני ביתו. אמר לו הצדיק: נאמר בפרשת "ראה": "ויברך ה' אלקיך בכל אשר תעשה". פתח לך, אפוא, עסק כלשהו, ובעזרת ה' תהא הברכה שרויה במעשי ידך! אבל רבי! - קרא החסיד בהתרגשות - אבי עליו השלום הוריש לי חנות לממכר בגדים, שהיתה מפרנסת אותי בכבוד וברוחה. אך מאז עברה החנות לרשותי, ירד הפדיון פלאים, ועתה אין בה אפילו כדי לפרנס בדוחק את משפחתי. לעיתים קרובות עומד אני יום שלם בחנותי, בלי לראות קונה אחד לרפואה. ומה אתה עושה בימים כאלו, בהם אין קונים פוקדים את חנותך? - שאל הצדיק. אודה ולא אבוש - הפטיר החסיד בשפה רפה - שאני סתם מתבטל או הנני מעין בעיתון כלשהו. אם כך הדבר - קרא רבי מאיר יחיאל בנימה של תרעומת - הוברר לי בעליל מדוע אין ההצלחה שרויה בבידתך. אביך, עליו השלום, היה מנצל כל רגע פנוי - בין קונה לקונה - כדי ללמוד דף גמרא או חמש עם רש"י, וגם ספר התהילים לא מש מעל שלחנו מבקר עד ערב. משום כך היה השטן מזמן לו לקוחות בלא הרף, כדי שיטרידו אותו, ויגרמו לו להתבטל מתלמודו. ואילו אתה, שהנך מבלה זמןך כל היום בהבל ורעות-רוח, אין לשטן כל ענין להטרידך בלקוחות... שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בני ציון"

"עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה" (יד', כב')

על הכתוב בפרשתנו "עשר תעשר... " מצאנו מאמר פליאה במדרש תנחומא ("ראה" סימן יא): "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך, ואין טוב אלא תורה, שנאמר (משלי ד'): 'כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזבו', לפיכך משה מזהיר את ישראל 'עשר תעשר'".

וצריך להבין, מדוע מזהיר את ישראל 'עשר תעשר'?"

נקדים להביא תחילה מה שכתוב בגמרא (ברכות סא): "דרש רב נחמן בר חסדא: מאי דכתיב ויצר ה' אלהים את האדם בשתי יודיין? (ועונה, ששתי היודיין הן כנגד): שני (ה) יצרים (ש) ברא הקב"ה (לאדם): אחד יצר טוב, ואחד יצר רע".

מבואר מפאן פי שתי היודיין (=שתי אותיות י') של "ויצר" רומזות אחת ליצר הטוב ואחת ליצר הרע. והנה, ידוע שתכלית עבודת האדם היא להפוך את היצר הרע לטוב, דהינו שיעבוד האדם את ה' יתברך בשני היצרים, כמו שכתוב במשנה (ברכות נד'): "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך" – בשני יצריך – ביצר הטוב וביצר הרע".

וצריך להבין ענין זה. שכן, וכי איך אפשר לעבוד את ה' גם עם היצר הרע?

ויש לומר מה שכתב ה"קדושת לוי" (נח), על הכתוב (תהילים קיט, צח): "מאיבי תחכמני מצותך כי לעולם היא לי" – שראוי לנו ללמוד איך לעבוד את הקב"ה, מהרשעים, שמשתמשים בכל מיני תחבולות כדי למלא את תאות לבם. שכן, רואים אנו שהרשעים אפילו שהם נכשלים מאה פעמים, הם אינם מתיאשים, אלא מנסים שוב ושוב, ורודפים אחר תאותם, עד שמצליחים. על-כן, על אחת כמה וכמה שאנו חייבים להשתמש בכל התחבולות כדי להתגבר על היצר הרע, ולעבוד את ה' יתברך, כמו שכתוב (משלי כד, ו): "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה".

וזהו פירוש הפסוק, "מאיבי תחכמני מצותך כי לעולם היא לי". "מאיבי", שהם יצר הרע וחילותיו, "תחכמני מצותך" – אני מתחכם ללמוד איך לעבוד את ה' בקיום המצות עם אותה התלהבות. שכן, יודע אני שהמצוה "לעולם היא לי" – עומדת לי לעולם, ובזכותה אשאר לנצח, והיא תלוני בעולם הבא. וכל יתר הענינים הם פלים ועוברים. (המלבי"ם).

מקור רעיון קדוש זה הוא מדברי הבעש"ט, כמו שהביא ה"תפארת שלמה" (תולדות), "בשם הבעש"ט, על הפסוק מידות טובות מכל אשר ידבנו לבו, מהתאות החיצוניות, (ומה)מידות הרעות אשר הרגיל בהם – מהם יקח דרך לעבודת הבורא ברוך הוא באותו חשק ובאותה התאוה ביתר שאת".

ויש להעיר, שאת רעיון זה מצינו כבר ב"חובת הלבבות" (שער חשבון הנפש פ"ג), שיש לאדם ללמוד זריזות לדבר מצוה מזריזותם של עוברי עבירה למלא תאותם. שכן, אם הרשעים מזדרזים לדבר עבירה, על אחת כמה וכמה ראוי לו, לאיש ישראל, להזדרז לדבר מצוה.

ומעתה זכינו להבין את פירוש המשנה: "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך" – בשני יצריך – ביצר הטוב וביצר הרע. שכן, האדם צריך לעבוד את ה' לא רק עם היצר הטוב, אלא גם עם היצר הרע, שעושה כל מיני השתדלויות למלא את תפקידו להחטיא את האדם, וממנו (=היצר הרע) צריכים אנו ללמוד איך להשתמש בתחבולות אלו, כדי לעבוד בהן את ה' יתברך. והנה, כאשר האדם משתמש עם הרע עצמו, כדי לעבוד בו את ה', הרי הוא הופך את היצר הרע ליצר טוב (שהרי יוצא ממנו דבר טוב). ובכך מקיים הוא "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך" – בשני יצריך – ביצר הטוב וביצר הרע".

וזהו פירוש הכתוב: "ויצר ה' אלהים את האדם". ודרשו חז"ל: "בשתי יודיין? שני (ה) יצרים (ש) ברא הקב"ה (לאדם): אחד יצר טוב ואחד יצר רע". שכן, תכלית בריאת האדם שיכלול בתוכו את שני היודיין של "ויצר" – שהם יצר טוב ויצר רע – ויעבוד את ה' יתברך גם עם היצר הרע, בבחינת "מאיבי תחכמני מצותך".

כִּיּוֹן שְׂבָאוֹ לִידֵי כֶּף, יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין אֶת דְּבָרֵי הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת" (פְּחָקֵי, "אוֹ תְּרַצָּה"), עַל הַכְּתוּב: "וַיֵּצֵא הָרֶאשׁוֹן אֲדָמוּנִי כְּלוֹ כְּאֲדָרֶת שַׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֶשׂוֹ, וַפֶּרֶשׁ רִשׁוֹ, שֶׁהִסִּיבָה שַׁעֲשׂוֹ נִקְרָא כֶּף: "לְפִי שֶׁהָיָה נַעֲשֶׂה וְנִגְמַר בְּשַׁעֲרוֹ כֶּבֶן שָׁנִים הֶרְבֵּה". וַפֶּרֶשׁ הַרְשָׁב"ם, שֶׁ"עֶשׂוֹ" הוּא מְלֶשׁוֹן "עֶשׂוֹי", כִּי הוּא הָיָה עֶשׂוֹי, שֶׁהָיָה בַּעַל שַׁעַר כֶּבֶן שָׁנִים הֶרְבֵּה. (פֶּרֶשׁוֹ חוֹז"ל, שֶׁסִּמְנֵי גְדֻלוֹת תְּלוּיִים בְּשַׁעֲרוֹת שְׁבַגּוּף. וְכֹאשֶׁר נוֹלַד עֶשׂוֹ "כְּלוֹ כְּאֲדָרֶת שַׁעַר", הָרִי הוּא עֶשׂוֹי וְנִגְמַר). אִם כֶּף, יֵשׁ לָנוּ לְשֵׁאוֹל: אִם עֶשׂוֹ הִרְשַׁע נוֹלַד עֶשׂוֹי, מִדּוּעַ לֹא נִקְרָא הוּא בִּשְׁם "עֶשׂוֹי"?

וְתַרְץ הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת" וְאָמַר, שֶׁבְּתַחֲלִילָה אֲכֵן נִקְרָא עֶשׂוֹ בְּתוֹאֵר "עֶשׂוֹי". אֲךָ, לְאַחַר מִכֵּן, יַעֲקֹב לָקַח מִמֶּנּוּ אֶת הָאוֹת י', וְצִרְפָּה לְשֵׁמוֹ, וְזֶהוּ שֶׁרָמַז לָנוּ הַכְּתוּב: "וַיָּדוּ (שֶׁל יַעֲקֹב) אַחֲזוֹת בַּעֲקֵב עֶשׂוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב". דְּהֵינּוּ, יָדוּ שֶׁל יַעֲקֹב אַחֲזוֹת בַּעֲקֵב/בְּסוּף שְׁמוֹ שֶׁל עֶשׂוֹי – שֶׁהָיָה הָאוֹת י' – כְּדֵי לְהוֹצִיאָהּ מִשָּׁם. וְלְאַחַר שֶׁהֲצִלִּיחַ יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְהוֹצִיאָהּ, נִקְרָא שְׁמוֹ שֶׁל "עֶשׂוֹי" בִּשְׁם עֶשׂוֹ. וְהֶרְמַז כֶּאֱנִי הוּא, שֶׁ"יָדוּ" הֵם אוֹתוֹת יו"ד. וְזֹאת, כְּדֵי לִזְמַר לָךְ, שֶׁיַּעֲקֹב הוֹצִיא אֶת הָאוֹת י' מִעֶשׂוֹ, וְעַל-כֵּן "וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב" – הַקֵּב"ה קָרָא אֶת שְׁמוֹ יַעֲקֹב, שֶׁהוּא צִירוּף שֶׁל "עֲקֵב" עִם י' (עַל שֶׁהוֹצִיאָהּ יַעֲקֹב מִעֶשׂוֹ). שֶׁהָרִי, שְׁמוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת "עֲקֵב", עַל שֶׁאֲחִזוּ בַּעֲקֵב עֶשׂוֹ. אֲבָל, מִכִּיּוֹן שֶׁהוֹצִיא אֶת הָאוֹת י' מִעֶשׂוֹ, נִקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב.

וְלְפִי מָה שֶׁהִבְאֵנוּ לְעִיל, הַבִּיאוֹר הוּא, שֶׁהָיָה וְעֶשׂוֹ רֹמַז לְיֵצֵר הָרָע, שֶׁהָרִי הַיֵּצֵר (=הַס"מ) הוּא שְׂרוֹ שֶׁל עֶשׂוֹ, לְכֵן הוֹצִיא יַעֲקֹב מִשְׁמוֹ שֶׁל עֶשׂוֹ אֶת הָאוֹת י', כְּדֵי לְהַחֲזִירָהּ לְקְדוּשָׁהּ, וְלָקִים אֶת תְּכֵלֶת הַבְּרִיאָה – "וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם", בְּשָׁנֵי יוֹדִי"ן – כִּנְגַד שְׁנֵי הַיֵּצֵרִים – יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר הָרָע. וְלְהַפּוֹךְ אֶת הַיֵּצֵר הָרָע לְטוֹב, עַל-יָדֵי שִׁילְמַד מִמֶּנּוּ אֵיךְ לְעַבֹּד אֶת ה' יִתְבָּרֵךְ.

עַל-פִּי הָאָמוּר, יוֹמַתֵק לָנוּ לְהַבִּין מָה שֶׁהֲתַפְּלֵל יַעֲקֹב אֲבִינוּ בְּדַרְכּוֹ לְחָרֵן אֶל בֵּית לְבָן הַרְשַׁע (בְּרֵאשִׁית כח, כ'): "וַיָּדַר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרָנִי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה... וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי... וְכָל אֲשֶׁר תִּתֵּן לִי עֲשֹׂר אֲעֲשֶׂרְנּוּ לָךְ". שָׁכֵן, הָיָה וְיַעֲקֹב הָיָה בְּדַרְכּוֹ לְחָרֵן אֶל בֵּית לְבָן הָאֲרָמִי, שֶׁהוּא וְכָל חֵבֶר מִרְעִיו הָיוּ רֹשְׁעִים גְּמוּרִים, לְכֵן הֲתַפְּלֵל יַעֲקֹב לֵה', שִׁיזְכֶּה לְשִׁמְרָהּ שְׁלֵא יִפּוֹל בְּרִשְׁתָּם. וְגַם הֲתַפְּלֵל, שִׁיזְכֶּה לְלִמּוּד מֵהֶם אֵיךְ לְעַבֹּד אֶת ה', בְּבַחֲיַנֵּת "מֵאִיבֵי תַחֲכַמְנֵי מִצּוֹתֶיךָ". וְזֶהוּ שֶׁאָמַר יַעֲקֹב: "אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרָנִי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה" – שְׁלֵא אִפּוֹל, חָס וְחָלִילָהּ, בְּרִשְׁתֵּי רִשְׁעוֹתָם שֶׁל לְבָן וְחֵבְרָיו. וְאוֹ, "וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי" – שְׁלָם מִן הַחֲטָא. כִּי אִז, לֹא רַק שְׁלֵא אֲלָמַד מֵהֶם לְלַכֵּת בְּדַרְכֵם הַרְעָה, אֲלֵא גַם אִזְכֶּה ל'"וְכָל אֲשֶׁר תִּתֵּן לִי עֲשֹׂר אֲעֲשֶׂרְנּוּ לָךְ" – אֲלָמַד מֵהֶם אֵיךְ לְעַבֹּד אֶת ה' גַּם עִם הַיֵּצֵר הָרָע. וְעַל-יָדֵי כֶּף "עֲשֹׂר אֲעֲשֶׂרְנּוּ לָךְ" – שִׁיְהִיָּה לִי שְׁנֵי יוֹדִי"ן ("עֲשֹׂר אֲעֲשֶׂרְנּוּ", שֶׁהֵם בְּבַחֲיַנֵּת פְּעֻמִּים עֲשֹׂר) – כְּדֵי שֶׁאוּכַל לְעַבֹּד בְּהֶם אֶת ה' בַּיֵּצֵר הַטוֹב וּבַיֵּצֵר הָרָע, שְׁזוּהִי תְּכֵלֶת הַבְּרִיאָה. וְזֹאת, כְּפִי שֶׁאוֹמְרֵת הַמִּשְׁנָה: "וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם". וְדַרְשׁוֹ חוֹז"ל: "בְּשֵׁתֵי יוֹדִי"ן, שְׁנֵי הַיֵּצֵרִים (ש) בְּרָא הַקֵּב"ה (לְאָדָם): יֵצֵר טוֹב, וְאֶחָד יֵצֵר רָע".

וְזֶהוּ גַם רָמַז הַכְּתוּב (דְּבָרִים יד, כב'): "עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר אֶת כָּל תְּבוּאוֹת זֶרְעֶךָ". דְּהֵינּוּ, שִׁיעֲבֹד הָאָדָם אֶת ה' יִתְבָּרֵךְ בְּשָׁנֵי יוֹדִי"ן ("עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר") – בַּיֵּצֵר הַטוֹב וּבַיֵּצֵר הָרָע – עַל-יָדֵי שִׁילְמַד מֵהַיֵּצֵר הָרָע, אֵיךְ לְעַבֹּד אֶת ה' בְּכָל מִינֵי תַחֲבוּלוֹת. (י' גְּמַטְרִיָּה עֲשֹׂר) (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תוֹרָה" לְהַרְהֵק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

"כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמֹּר אֶת כָּל מִצְוֹתָיו... לְעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ"

הַצַּדִּיק רַבִּי סַלְמָן מוֹצְפִי זצ"ל מְסַפֵּר, שֶׁבְּהִיוֹתוֹ בֶּן שָׁשׁ שָׁנִים, הוּא הָיָה הַתְּלָמִיד הַמְּצַטֵּן בְּיוֹתֵר בַּתְּלִמוּד תוֹרָה שֶׁבְּבִגְדָד.

פְּעַם, כְּאֲשֶׁר עָמְדוּ לְהַגִּיעַ אוֹרְחִים מַחוּץ לְאֶרֶץ, בְּלִיוֹי רֵאשֵׁי הַקְּהִילָה וְהָרַב הָרֵאשִׁי שֶׁל בִּגְדָד, הַחֲלִיט מְנַהֵל הַיְשִׁיבָה שְׂרָבִי סַלְמָן מוֹצְפִי יִתְצַב בְּפָנֵיהֶם לְמַבְחָן, כְּדֵי לְהַרְשִׁימָם בְּהִיקָף יְדִיעוֹתָיו, לְמִרוֹת גִּילוֹ הַצָּעִיר מְאֹד. מְסַפֵּר רַבִּי סַלְמָן מוֹצְפִי: "מִיָּד הִתְיַצְבְּתִי לְפָנֵי הַמְּנַהֵל, וְהוֹדַעְתִּי לוֹ נַחֲרָצוֹת, שְׁלֵא אֵיֻצַּג אֶת הַתְּלִמוּד תוֹרָה. שָׁכֵן, יֵשׁ בְּכֶךָ מִשׁוּם הַתְּרַבְּרוּת עַל חֵבְרִי, שְׁלֵא זָכוּ לְכֶךָ". הַמְּנַהֵל בִּטַּל אֶת דְּבָרָיו, וְאָמַר לוֹ כִּי עָלְיוּ לְצִיַּת לְהַחֲלִטָה. וְאוּלָם רַבִּי סַלְמָן הוֹדִיעַ לְמְנַהֵל, שֶׁבְּבוֹא הָאוֹרְחִים הוּא יַעֲזוּב אֶת הַיְשִׁיבָה.

בְּבוֹא אוֹתוֹ הַיּוֹם, נָתַן הַמְּנַהֵל הוֹרָאָה לְהַצִּיב שׁוֹמֵר בְּכַנְיָסָה, כְּדֵי לְמַנוּעַ מִרַבִּי סַלְמָן מוֹצְפִי לְצִאת מֵהַיְשִׁיבָה. "אֲבָל אֲנִי לֹא נִכְנַעְתִּי" – אָמַר רַבִּי סַלְמָן מוֹצְפִי – "יְדַעְתִּי, שֶׁהַמַּתְכַּבֵּד בְּקִלּוֹן חֵבְרָיו, אֵין לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שֶׁהָרִי, כְּאֲשֶׁר מִצִּיגִים אוֹתִי כְּמַצְטֵין, מַצְטִירִים כָּל הַשְּׂאֵר כְּחֻלְשִׁים יוֹתֵר. מָה עֲשִׂיתִי? נִכְנַסְתִּי לְחֹדֶר הַשִּׁירוֹתִים, וְשֵׁם הַסִּתְתַּרְתִּי. שַׁעֲתִים שְׁלֵמוֹת סְבֻלָּתִי יִיסוּרֵי נַפְשׁ וְגוּף, וּבִלְבָד שְׁלֵא אֶתְגָּאֵה עַל חֵבְרִי...".

שֶׁבֶת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!